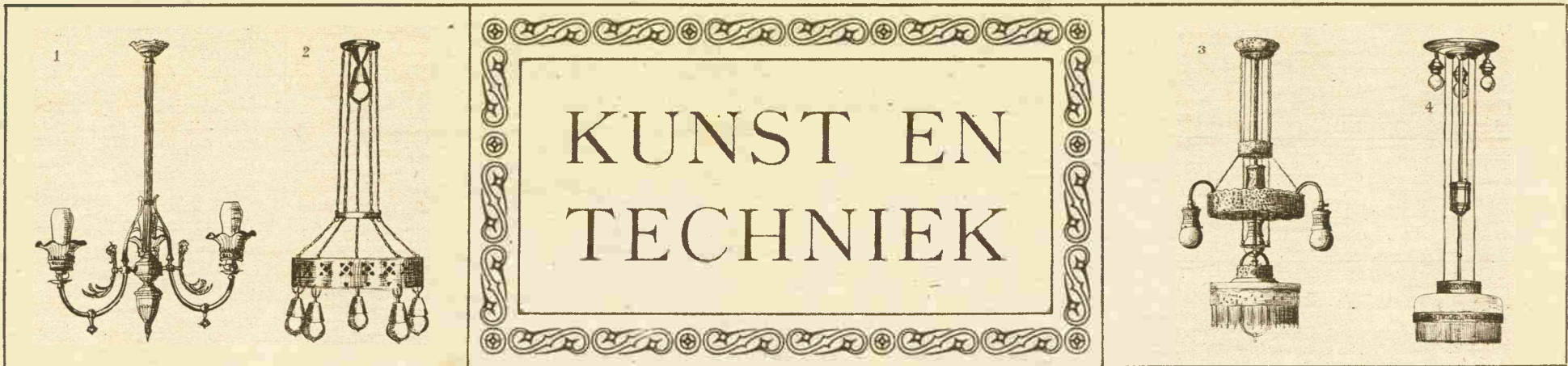

HET kunstgevoel van het publiek spiegelt zich af in de voorwerpen die worden gekocht.

Het publiek heeft in de vorige eeuw weinig gevoel voor kunst getoond; toen de vooruitgang der techniek de mogelijkheid opende om ornamenten samen te stellen waarvan elk onderdeel als massa-product machinaal en dus goedkoop werd vervaardigd, heeft men met graagte deze goedkope, onsierlijke voorwerpen in de woningen opgehangen en geplaatst. In den loop der laatste jaren is er bij de ontwikkelde leden der maatschappij een afschuw gekomen van de goedkope, maar foei-leelijke ornamenten; de overmaat van het leelijke heeft een reactie te voorschijn geroepen.

Afbeelding 1 geeft een schets van een gasornament te aanschouwen, als men dertig jaar geleden zeer veel gebruikte. De versierselen van dit ornament spruiten niet voort uit de constructie, noch maken zij er een deel van uit: alleen uit dezen hoofde is dit ornament reeds onsierlijk. Afbeelding 2 is een schets van een elektrische kroon, waarvan elk deel een stuk machinaal massawerk is, dat tot ornament aan elkaar is geschroefd. De elektrische geleidingsdraad is gevlochten door de kettingen, die de kap moeten dragen; dit is natuurlijk onlogisch, want die geleidingsdraad heeft een ander doel dan ophangdraad te zijn. De keltjes, waarin de elektrische lampjes hangen, zijn bevestigd aan ringen (zooals wij de varkens door den neus boren) doch welke logische verbindingsvergang is er nu tusschen de breede koperen strook en de keltjes? En toch, velen meenen nog dat dit mooi is.

Een gasornament voor hangend gaslicht, op den eersten blik rustiger en logischer dan het zooeven besproken, toont afbeelding 3; beziet men echter de schets een oogenblik langer, dan verbaast men zich toch over den gedachtengang van den persoon, die dit geheel heeft ontworpen, vooral over de wijze, waarop hij de armen voor het hangend licht uit den platten band deed groeien.

Op de vierde afbeelding zien wij een ornament voor elektrische verlichting, dat men zeer veel ontmoet en waarbij ook de versiering een meer juiste plaats inneemt, maar de stijve porceleinen kap en de gestampte koperen banden doen toch hem of haar die kunstgevoel bezit, onaangenaam aan.

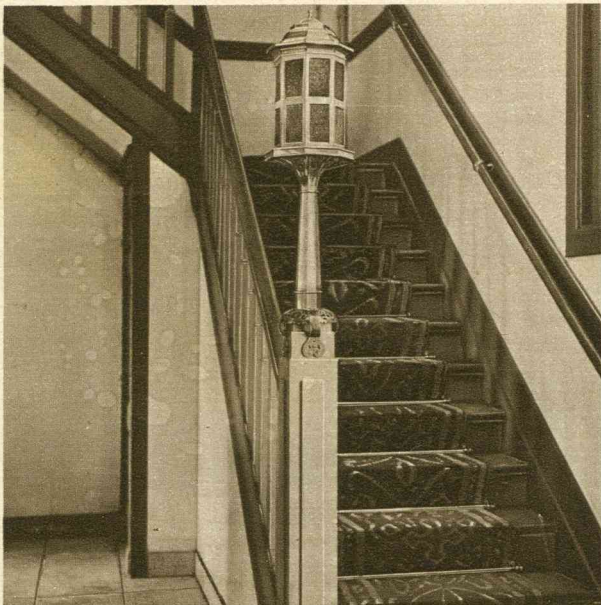
De moderne kunstnijverheid tracht den gloed en het leven weer terug te brengen in de dingen, die ons dagelijks omgeven en daarvoor is het noodzakelijk, dat het machinale werk weer voor een groot deel door het werk van de menschelijke hand wordt vervangen, hetgeen echter niet wil zeggen, dat de moderne kunstenaar met de hand moet verrichten, wat even goed met de machine kan geschieden.

Een der weinigen, die diep gevoeld heeft, hoe, door het systeem van massa-fabricatie, de ondergang werd bevorderd van de versieringskunst, was de heer J. C. Hacquebord te 's-Gravenhage, die de directie voerde eener nikkelinrichting. Boven in zijn fabriekje was een zolderkamertje en in deze bescheiden ruimte begon hij techniek en kunst tezamen te brengen. Al ras kreeg hij de medewerking van den heer F. Vaarson Morel, die het artistieke deel van de taak op zich nam. Het vervaardigde viel in den smaak en toen nabestelling volgde werd de N. V. Cuprera opgericht, onder directie van de heeren J. C. Hacquebord en J. G. Lulofs. De door Morel ontworpen ornamenten werden van toen af in wat ruimere ateliers vervaardigd; het product Cuprera, geplaatst in salons

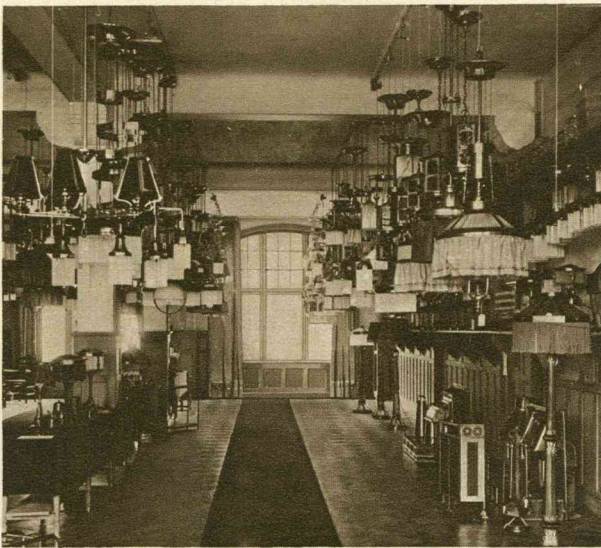
en huiskamers, gaf iets anders te aanschouwen dan machinaal gestampte voorwerpen. Wij kunnen dit bijv. zien op onze vijfde afbeelding die een kolenemmer weergeeft, waarvan elk deukje doet denken aan den hamerslag van een nijveren werkman. Zoo spreekt ook het aschbakje (afb. 6) en de inktkoker (afb. 7) anders tot het kunstminnend oog, dan de geperste voorwerpen, die men zoo menigmaal voor de winkelruit ziet staan.

De theetafel (afb. 8) is een ornament van onzen tijd, maar wij vinden er de vormen en lijnen in terug van de Grieken, de Romeinen, de Phoeniciërs en de Egyptenaren. Hoe sierlijk is de staande lamp van afbeelding 9 en hoe prettig wordt het oog aangedaan door de lijnen van het moderne, staande gaskomfoor (afb. 10). In alles schuilt eene eigen gedachte, eene eigen schoonheid.

Bij de elektrische ornamenten zijn de lijnen en vormen

MODERNE TRAPVERLICHTING

EEN PRACHTIGE SORTEERING ORNAMENTEN ENZ.

niet beïnvloed door de kunst der oude volken; dit ging bezwaarlijk. Bij zulke ontwerpen stond deze Nederlandsche inrichting voor het brengen van eene nieuwe schoonheid, waaraan wij zullen moeten wennen; afbeelding 11 doet ons echter zien, dat het electrische ornament wel in staat is, een eigen schoon in het leven te roepen.

Cuprera heeft producten gebracht, die grit van de hand gingen en in enkele jaren getoond, dat het heeft een eigen stijl; dat zij er ernstig naar gestreefd heeft om ieder voorwerp tot een werkelijk kunstwerk te maken; men ziet dan ook geen twee voorwerpen die eender zijn, alles heeft een eigen gedachte, een eigen schoonheid.

Verwonderen deed het ons dan ook niet te vernemen, dat Cuprera het te eng kreeg in de paar lokalen, waar zij herberg vond en dat een geheel nieuw gebouw, uitsluitend te haren dienste zou worden opgericht. Onlangs was er feestelijke inwijding van het nieuwe, forsche pand in de Nieuwe Molstraat te 's-Gravenhage; daar zagen wij in ruime lokalen hoe tal van rappe handen bezig waren om de voorwerpen, die door een kunstvolle teekenaarshand op papier zijn ontworpen, tot een tastbare uiting te brengen, waaruit het volle leven spreekt. In deze ateliers waar kunst en techniek elkaar de hand willen reiken treft men ook moderne machinerijen aan, want de directie is practisch genoeg om de hulp van de machines niet te versmaden, indien het resultaat er niet onder lijdt; menigmaal blijkt toch dat het product door de machinale hulp beter, en goedkoper kan worden tot stand gebracht, dan wanneer uitsluitend de menschelijke hand het werk moet verrichten.

Bij ons bezoek zagen wij werktuigen voor het slijpen en poetsen, voor het vernikkelen, polijsten, draaien, forceren, boren, enz.

De vlamrende, tintelende, gloedvolle, maar tevens strenge, schoone lijnen van deze Haagsche kunstnijverheid zijn te aanschouwen in de groote tentoonstellingszaal.

Nu er in ons land op het gebied van het ornament meer en meer een streven bestaat tot het te voorschijn brengen van de levende kunst, willen wij door dit artikel onze lezers opwekken om eens stuk voor stuk de dingen te bekijken, waarmede hunne woningen zijn opgesierd. Bezie eens uw koperen huisraad; let eens op, hoeveel hanaal, nietszeggend, koud fabriekswerk gij bij vrienden en bekenden waarneemt en begrijp goed, dat daardoor uw kunstgevoel wordt gedood. Keer u af van het opgesmukte, drukke ornament, en bestudeer eens het sobere, rustige, voorname, want waar is het, dat het kunstgevoel van den bewoner zich afspiegelt in de ornamenten waarmede hij zich in zijn huis omgeeft.

Zonder techniek zouden wij veel moeten derven en zouden wij voor vele voorwerpen hogere prijzen moeten geven dan menig een past. De directie van Cuprera bewandelt den gulden middelweg door kunst en techniek hand aan hand te doen gaan en het aanzijn te geven aan schoone en niet te dure metalen kunstvoorwerpen, die het oog boeien en niet vermoeien door schreeuwerige of smakeloze versiering.

Maar bovendien, wij Nederlanders, die tot voor korten tijd door buitenlandse kunst overstroomd werden, hebben nu een flinke Nederlandsche inrichting te meer, waar wij Nederlandsche kunstvoorwerpen, geïnspireerd door Nederlandschen kunstzin, en vervaardigd door nationale arbeidskracht, kunnen verkrijgen. Wij doen verstandig, als wij ons omringen door nationale producten, omdat hierdoor ons nationaliteitsgevoel versterkt wordt.

